

اندیشه‌های استراتژیک

پیامدهای خروج احتمالی آمریکا از سوریه

مقالات

دی ماه ۱۳۹۷

الحمد لله

اندیشکده راهبردی تبیین

مجموعه گزارش راهبردی

پیامدهای خروج احتمالی آمریکا از سوریه

وبگاه اندیشکده : www.Tabyincer.ir

نشانی : تهران، اقدسیه، خیابان شهید موحد دانش، خیابان نسترن، پلاک ۳۲، واحد ۱۱

کد پستی : ۱۹۵۷۶۶۴۷۳۱

تلفن : ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر : ۸۹۷۷۱۹۶۴

فهرست

۶

مقدمه

۶

دلایل خروج احتمالی آمریکا از سوریه

۸

پیامدهای خروج احتمالی آمریکا از سوریه

۱۳

جمع‌بندی

مقدمه

تصمیم دونالد ترامپ در ۱۹ دسامبر ۲۰۱۸، مبنی بر خروج نیروهای آمریکایی از سوریه تا سه ماه آینده، اگرچه پیش تر نیز از سوی وی طرح شده بود اما بازهم غافل گیر کننده بود. ترامپ با بیان این که بنا بود نیروهای آمریکا فقط سه ماه در سوریه حضور داشته باشند، اما اکنون حدود هفت سال است که در این کشور حضور دارند، دستور بازگشت این نیروها را صادر کرده است. به باور وی، عملیات مبارزه با داعش با موفقیت بالایی به اتمام رسیده و حالا برخی بازیگران دیگر در صحنه سوریه باید مقابل باقی مانده های داعش بایستند. این تصمیم، مخالفت گسترده جمهوری خواهان را در پی داشت، به طوری که بسیاری از ناظران یکی از دلایل استعفای جیمز متیس وزیر دفاع آمریکا را نیز، همین مسئله می دانند.

دلایل خروج احتمالی آمریکا از سوریه

در مورد چرایی خروج احتمالی نیروهای آمریکایی از سوریه می توان موارد زیر را بیان کرد:

۱- حضور آمریکا در سوریه نتوانسته معادلات را به نفع آمریکا تغییر دهد و فقط بر هزینه های این کشور افزوده است. برای کاهش این هزینه ها خروج آمریکا از سوریه ضروری به نظر می رسد، به خصوص که در منطق ترامپ هرگونه حضور نظامی در خارج، منوط به دستاورد عینی و سریع است؛

۲- کاهش هزینه آمریکا در منطقه غرب آسیا و پیگیری احتمالی راهبرد آمریکا با تمرکز

بیشتر بر شرق آسیا؛

۳-تحقق شعارهای انتخاباتی ترامپ در مورد خروج نیروهای آمریکا از منطقه غرب آسیا؛

۴-خارج شدن نیروهای آمریکایی برای تشدید فشارهای سیاسی و امنیتی در عرصه

بین‌المللی بر جمهوری اسلامی ایران و روسیه؛ زیرا با توجه به حجم کم نیروها و جابجا شدن آن در منطقه غرب آسیا، این اقدام آمریکا تغییر سیاست در قبال سوریه بوده و نمی‌توان آن را تغییر راهبردی محسوب کرد.

۵-کاهش اصطکاک و سایش نظامی-امنیتی با ترکیه و جلوگیری از نزدیک شدن بیشتر

این کشور به روسیه و ایران؛

۶-فرار از مسئولیت‌های پسا بحران و بازسازی سوریه با خروج و واگذاری آن به روسیه

و ایران به‌منظور هزینه سازی برای این کشورها؛

۷-درگیر کردن و فرسایش نظام سوریه، ایران و روسیه در درگیری با داعش در برخی

مناطق شرق فرات؛

پیامدهای خروج احتمالی آمریکا از سوریه

اگر خروج آمریکا از سوریه (آن گونه که ترامپ اکنون مدنظر دارد) انجام شود، می تواند پیامدهایی بر صحنه میدانی و سیاسی سوریه داشته باشد. پیامدهای این خروج برای هر یک از بازیگران صحنه سوریه و روندها را می توان این گونه بیان کرد:

۱- پیامد خروج آمریکا بر کردهای سوریه: آمریکا از زمان ورود به بحران سوریه بر روی متغیر کردی سرمایه گذاری زیادی کرده است و احزاب عمده کردهای سوریه نیز هر چند گرایشات چپ گرایانه دارند، اما به دلیل این که در یک بن بست ژئوپلیتیکی قرار داشتند تمایل به همکاری با آمریکا پیدا کردند. گفتنی است کردهای سوریه از شمال با سد ترکیه، در جنوب و جنوب غرب با سد گروه های معارض تکفیری و غیرتکفیری (این گروه ها یا با ترکیه همسو هستند یا با کشورهای عربی منطقه غرب آسیا)، در شرق نیز با سد کردهای عراق روبرو هستند و این امر موجب ایجاد این بن بست شده است. در شرق، آنها با حزب دمکرات کردستان به رهبری مسعود بارزانی مواجهه دارند که هم از لحاظ ایدئولوژی با آن مشکل دارند و هم کردستان عراق، خود دارای چالش های داخلی و منطقه ای است که توان همراهی با کردهای سوریه را ندارد. حال با خروج احتمالی آمریکا از سوریه، کردها در بین گزینه ها، تنها می توانند به همکاری با نظام سوریه و روسیه و تا حدودی جمهوری اسلامی ایران حساب کنند، زیرا فقط این بازیگران از توان برقراری موازنه با ترکیه به عنوان اصلی ترین چالش کردها برخوردار هستند و از سوی دیگر برطرف کردن تهدید داعش از جنوب مناطق کردی نیز از این سه بازیگر برمی آید. در این راستا می توان نتیجه گرفت مهم ترین پیامد خروج آمریکا از سوریه در مسئله کردهای سوریه، نزدیک شدن کردها به نظام سوریه و همکاری با روسیه و ایران است اما این را باید در نظر داشت که کردها همچنان روابط خود را با آمریکا و اروپا حفظ خواهند کرد و در صورت کاهش سطح تنش

میان کردها و ترکیه و همچنین کاهش تهدیدات گروه‌های تکفیری همچون داعش، ممکن است که این روابط جدید کردها با نظام سوریه، روسیه و ایران با چالش روبه‌رو شود. به نظر می‌رسد در شرایط فعلی نظام سوریه می‌تواند خلأ قدرت در شرق فرات را پر کرده و در یک روند تدریجی، قدرت کردها را کاهش دهد. به همین دلیل فرآیندهای اعطای خودمختاری را با احتیاط زیادی پیگیری می‌نمایند تا بحث کردی در بلندمدت تبدیل به یک چالش تهدیدکننده وحدت ملی و تمامیت ارضی این کشور نشود.

۲- پیامدهای خروج آمریکا بر مذاکرات آستانه: روند آستانه را می‌توان موفق‌ترین روند حل بحران سوریه با همکاری سه کشور تأثیرگذار در این بحران یعنی ایران، روسیه و ترکیه دانست. این روند با ارائه طرح‌هایی همچون مناطق کاهش تنش و توافقنامه ادلب توانست منافع متعارض این قدرت‌ها را با یکدیگر تعدیل کرده و نظام سوریه را در مبارزه با گروه‌های تکفیری و تسلط بر مناطق مختلف یاری نماید. حضور نیروهای آمریکا در سوریه و عدم دسترسی نظام سوریه به شرق فرات موجب شده بود که روند آستانه بعد از قضیه توافق ادلب با یک بن‌بست روبرو شده و اهداف این روند، یعنی مبارزه با گروه داعش و حفظ تمامیت ارضی سوریه با چالش روبه‌رو شود. به همین دلیل می‌توان یکی از پیامدهای احتمالی خروج آمریکا از سوریه را تقویت روند آستانه دانست، البته این امر نیازمند اهتمام طرفین به این روند و عدم تغییر اهداف و منافع است. در غیر این صورت، تغییر سیاست کشورهای حاضر در روند آستانه که در برخی اوقات شاهد آن بوده‌ایم منجر به تشدید اختلافات و بن‌بست این روند خواهد شد.

۳- پیامدهای خروج آمریکا بر ترکیه: راهبرد و سیاست ترکیه در قبال بحران سوریه دارای یک روند پرفراز و نشیب بوده است، به طوری که در ابتدای بحران با حمایت از گروه‌های مسلح تکفیری و غیرتکفیری، به نوعی زمینه بحران‌زایی بیشتر در سوریه را فراهم کرد و در همکاری خود با کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، اقدام به ایجاد نهادهای موازی با نظام سوریه کرد. با بحرانی‌تر شدن اوضاع شمال و شمال شرق سوریه، کردهای این کشور به دفاع از خود پرداخته و برخی از اهداف خود مانند کسب خودمختاری را دنبال کردند. کردها با حمایت آمریکا و اروپا به تدریج قدرتمند شده و به یکی از بازیگران اصلی بحران سوریه تبدیل شدند. این امر موجب شکل‌گیری یک تهدید جدی در مرزهای جنوبی و تبدیل شدن این تهدید به تهدید اصلی برای ترکیه شد. به دلیل عدم همراهی آمریکا و اروپا با ترکیه در مسئله کردی، این کشور به تدریج به سمت همکاری با روسیه و ایران پیش رفت، که نتیجه آن شکل‌گیری روند آستانه شد. حال با خروج نیروهای آمریکا از شرق فرات، نگرانی ترکیه از افزایش تهدیدات کردی کاسته می‌شود و پیامد آن نیز می‌تواند همکاری بیشتر با روسیه و ایران و همچنین نظام سوریه برای اخذ تضمین‌ها برای کنترل بیشتر شمال سوریه باشد. البته اگر ترکیه به دنبال تثبیت جایگاه خود و نیروهای همسو با خود در شمال سوریه باشد امکان افزایش چالش میان دمشق و آنکارا وجود دارد. به نظر می‌رسد بعد از خروج آمریکا، حملات گروه‌های وابسته به ترکیه به کردها افزایش یابد و ارتش ترکیه نیز به حملات مقطعی و کنترل شده خود در داخل سوریه شدت بخشد. البته جام بولتون به تازگی گفته است که شرط خروج آمریکا از سوریه، تعهد ترکیه مبنی بر عدم حمله به کردها است! گفتنی است که تحولات مربوط به ترکیه در بحران سوریه، به میزان زیادی به تعاملات ترکیه با ایران، روسیه و نظام سوریه بستگی دارد. اگر این تعاملات تداوم داشته باشد، موضوع شمال سوریه به زودی به نتیجه خواهد رسید که شواهد موجود مؤید این امر است. در غیر این صورت شاهد تداوم بحران در شمال سوریه چه در ادلب و چه در شرق فرات خواهیم بود.

۴- پیامدهای خروج آمریکا از سوریه بر رژیم صهیونیستی: رژیم صهیونیستی از ابتدای بحران سوریه به دنبال خارج کردن نظام حاکم بر سوریه از محور مقاومت بوده است و در این راستا از هیچ اقدامی اعم از تهاجم نظامی تا همکاری امنیتی با مخالفان سوریه و همچنین تشویق آمریکا برای حضور نظامی در سوریه که به تضعیف نظام کنونی حاکم بر این کشور منجر شود، دریغ نکرده است. حضور آمریکا در شرق سوریه به نوعی اهداف رژیم صهیونیستی را نیز تأمین می‌کند، به طوری که از نظر صهیونیست‌ها مانعی در روند پیوستگی و همچنین لجستیک محور مقاومت محسوب می‌شد. از سوی دیگر تا زمانی که این نیروها در خاک سوریه حضور دارند، جبهه شرقی همچنان فعال بوده و توجه نظام سوریه و متحدانش را به خود مشغول می‌کند و به این ترتیب از تمرکز بیشتر بر جبهه جولان جلوگیری خواهد کرد. با خروج نیروهای آمریکا از شرق سوریه، امکان تسلط نظام سوریه بر این مناطق افزایش پیدا می‌کند و زمینه پایان بحران سوریه با پیروزی نظام حاکم بر این کشور فراهم می‌شود که این امر از نظر راهبردی به ضرر رژیم صهیونیستی است. به نظر می‌رسد پیامد خروج آمریکا از شرق فرات، افزایش رایزنی‌های رژیم صهیونیستی با روسیه است، تا از طریق این کشور به کاهش تهدیدات علیه خود، در شرایط کنونی و آینده بپردازد. از سوی دیگر به نظر می‌رسد این رژیم، حملات نظامی خود را به منافع محور مقاومت نیز افزایش دهد تا خود رأساً به ایجاد موازنه قوا در بحران سوریه بپردازد و مانع از گسترش نقش محور مقاومت در پیرامون خود شود. البته اسرائیل این اقدامات را در کنار افزایش لابی‌گری در کاخ سفید برای فشار بیشتر بر جمهوری اسلامی ایران پیش خواهد برد تا بتواند در عرصه سیاسی، نظامی و امنیتی نیز مانع از تقویت محور مقاومت در پیرامون خود شود.

۵- پیامدهای خروج آمریکا از سوریه بر محور مقاومت: محور مقاومت از ابتدای بحران سوریه، به حمایت از نظام سوریه پرداخت و بر این باور بود که هرگونه تغییر نظام در این کشور منجر به تضعیف و تجزیه سوریه خواهد شد و این امر در جهت منافع رژیم صهیونیستی و تقویت تروریسم است. از این نظر می‌توان محور مقاومت را تنها بازیگر دانست که در طول بحران از یک ثبات قدم در راهبردها و سیاست‌های خود برخوردار بوده است و با گذشت بیش از هفت سال تقریباً همه بازیگران به این واقعیت رسیده‌اند. حضور نیروهای آمریکا در بخشی از سوریه، از نظر محور مقاومت به نوعی اختلال در روند مبارزه با تروریسم بوده و همین‌طور مانع تسلط نظام بر کل سوریه شده است. به نظر می‌رسد آمریکایی‌ها با هر منطقی و سیاستی از سوریه خارج شوند، منافع محور مقاومت در سوریه تأمین خواهد شد. گفتنی است از نظر محور مقاومت خروج بخش کوچکی از نیروهای آمریکا از سوریه با وجود نیروهای زیاد آمریکا در مناطق مختلف منطقه غرب آسیا چندان بر معادلات کلی منطقه تأثیرگذار نخواهد بود. در مورد پیامدهای خروج آمریکا بر رفتار محور مقاومت می‌توان گفت که این محور، راهبرد و سیاست خود برای بازیابی قدرت نظام در تمام اراضی سوریه را با شدت بیشتری پیگیری خواهد کرد. هر چند ممکن است که خروج آمریکا از سوریه و انتقال آن به عراق و همچنین افزایش فشار بین‌المللی شرایط جدیدی را به وجود آورد که نیازمند اتخاذ راهبردها و انجام اقدامات جدیدی باشد.

جمع‌بندی

در جمع‌بندی مطالب فوق می‌توان گفت خروج نیروهای آمریکایی بر فرض اجرایی شدن آن، کمک شایانی به حل بحران سوریه خواهد کرد و این امر برای آمریکا و متحدان منطقه‌ای آن یک شکست محسوب می‌شود که با تحمیل این بحران به مردم سوریه و منطقه غرب آسیا دستاورد چندانی کسب نکردند و امروز جایگاه محور مقاومت در حال تثبیت است. با توجه به شرایط جدید، محور مقاومت می‌بایست با درک و رصد مداوم شرایط، مانع اقدامات بعدی در راستای تضعیف این محور، به‌خصوص در عرصه سیاسی و امنیتی باشد.

خروج نیروهای آمریکایی بر فرض اجرایی شدن آن، کمک شایانی به حل بحران سوریه خواهد کرد و این امر برای آمریکا و متحدان منطقه‌ای آن یک شکست محسوب می‌شود.

اندر شبکه‌های اجتماعی
نشانی ما در شبکه های اجتماعی:
@Tabyincenter

Tabyincenter.ir

۰۲۱ - ۲۶۱۵۳۲۳۹

نشانی پایگاه اینترنتی:

شماره تماس جهت اعزام سخنران: